

De Taalunie in 1999 en 2000

Een tussenbalans

Inhoudsopgave

Inleiding	p. 1
1. Over de Nederlandse Taalunie	
1.1 De structuur	p. 2
1.2 De beleidsterreinen	p. 2
1.3 Voorlichting	p. 5
2. De Nederlandse Taalunie in 1999	
2.1 Taal	p. 6
2.2 Onderwijs	p. 8
2.3 Cultuur	p. 11
3. De Nederlandse Taalunie in 2000	
3.1 Taal	p. 14
3.2 Onderwijs	p. 16
3.3 Cultuur	p. 19
3.4 Twintig jaar Taalunie	p. 20
Begroting 1999 versus 2000	p. 22

Inleiding

Voor u ligt de tweede 'Tussenbalans' van de Nederlandse Taalunie. In deze publicatie vindt u een beknopte weergave van de belangrijkste Taalunie-activiteiten in 1999 en 2000.

De informatie is gebaseerd op twee uitvoerige beleidsdocumenten: het Jaarverslag over 1999 en het Actieplan 2000. Deze stukken hebben de structuur van een database en zijn vooral bestemd voor degenen die nauw bij de ontwikkeling van het Taaluniebeleid betrokken zijn: de Nederlandse en Vlaamse bewindslieden voor onderwijs en cultuur en hun ambtenaren, de volksvertegenwoordigers in de Interparlementaire Commissie, de adviseurs in de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren, en de leden van de diverse overlegorganen, werkgroepen en commissies van de Taalunie. De beleidsdocumenten worden niet op grote schaal verspreid.

De 'Tussenbalans' richt zich tot een breder publiek: allen die in de Taalunie en haar werkterreinen – de Nederlandse taal en de taalgebonden cultuur van Nederland en Vlaanderen – geïnteresseerd zijn. De Taalunie is in 1999 begonnen met deze nieuwe manier van verslagleggen voor twee verschillende groepen lezers, die elk met eigen oogmerken over de Taalunie geïnformeerd willen worden. We hopen zo beter en doeltreffender aan de informatiebehoefte van beide groepen tegemoet te komen. Overigens blijven de uitvoerige beleidsdocumenten Jaarverslag 1999 en Actieplan 2000 beschikbaar voor iedereen die meer wil weten over het Taaluniebeleid. U kunt ze aanvragen bij het Algemeen Secretariaat van de Taalunie.

Deze 'Tussenbalans' is als volgt opgebouwd. In het hoofdstuk 'De Taalunie in 1999' vindt u de belangrijkste resultaten die in het afgelopen jaar zijn bereikt. Het hoofdstuk 'De Taalunie in 2000' gaat in op het beleid en de geplande actie in het lopende jaar. Beide hoofdstukken hebben een opsommend karakter: ze behandelen wat de Taalunie *doet*. De opsomming pretendeert geenszins volledig te zijn, het gaat steeds om accenten en de meest markante gebeurtenissen of acties. Het inleidende hoofdstuk, 'Over de Nederlandse Taalunie', biedt algemene achtergrondinformatie over het waarom van het Taaluniebeleid. Lezers die nog niet zo met de Taalunie vertrouwd zijn, kunnen hier terecht om een idee te krijgen van wat de Taalunie *is*.

Twee belangrijke rode draden in het beleid van de laatste jaren zijn internationalisering en informatisering. Deze twee thema's zijn nauw met elkaar verweven. De digitale informatiestromen over het Internet, bijvoorbeeld, kennen geen nationale grenzen. Het spreekt haast voor zich dat de Taalunie beleid ontwikkelt voor de aanwezigheid van het Nederlands op het Internet. Maar daarnaast wordt het Internet een steeds belangrijker medium voor communicatie over het Nederlands.

En dus ook voor berichtgeving over de Nederlandse Taalunie. In de rubriek *Nieuws* op de Taaluniewebsite (www.taalunie.org) kunt u steeds de meest actuele informatie over de Taalunie vinden.

---

1 Over de Nederlandse Taalunie

De Nederlandse Taalunie is opgericht bij verdrag tussen Nederland en België. Het Verdrag inzake de Nederlandse Taalunie van 1980 bepaalt dat de beide koninkrijken zullen streven naar integratie op het gebied van de Nederlandse taal en letteren. In de praktijk houdt dit in dat Nederland en Vlaanderen in de Taalunie samenwerken om een gemeenschappelijk beleid voor het Nederlands te ontwikkelen.

1.1 De structuur

Om uitvoering te geven aan het Verdrag zijn vier organen in het leven geroepen, die samen de Taalunie vormen. Het Comité van Ministers beslist over het beleid. Het is samengesteld uit de bewindslieden voor Onderwijs en Cultuur van Nederland en Vlaanderen. De Interparlementaire Commissie oefent controle uit op het beleid. Hierin hebben elf Nederlandse en elf Vlaamse volksvertegenwoordigers zitting. Het centrale adviescollege van de Nederlandse Taalunie is de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren. De Raad brengt advies uit over de hoofdlijnen van het Taaluniebeleid. De twaalf leden (afkomstig uit Nederland en Vlaanderen) zijn deskundigen uit de wereld van onderwijs, wetenschap en cultuur. De beleidsvoorbereiding en de uitvoerende taken van de Taalunie berusten bij het Algemeen Secretariaat. Het Algemeen Secretariaat bestaat uit een twintigtal medewerkers met aan het hoofd de Algemeen Secretaris, die telkens voor een ambtsperiode van vier jaar wordt benoemd. Sinds april 1998 is Koen Jaspaert Algemeen Secretaris van de Taalunie.

1.2 De beleidsterreinen

De Nederlandse en de Vlaamse overheid werken in de Taalunie samen voor het Nederlands. De activiteiten zijn verdeeld over drie hoofdterreinen: taal, onderwijs en cultuur. Daarnaast kan onderscheid gemaakt worden tussen activiteiten die voornamelijk gericht zijn op het Nederlandse taalgebied (Nederland en Vlaanderen), en activiteiten die gericht zijn op het buitenland.

Binnen en buiten het taalgebied

Dat de Taalunie taken heeft binnen het Nederlandse taalgebied, heeft weinig uitleg nodig. Het Nederlands is de taal van eenentwintig miljoen mensen, vijftien miljoen in Nederland en zes miljoen in België. Als de overheden van Nederland en Vlaanderen de status van het Nederlands willen beschermen, of als zij dure voorzieningen voor het Nederlands (bijvoorbeeld in de taaltechnologie) willen laten maken, dan kunnen zij dat beter samen doen dan ieder voor zich. Uitwisseling, samenwerking, en waar mogelijk gelijklopend beleid zijn van groot belang om te bevorderen dat de taal in beide delen van het taalgebied niet alleen in naam dezelfde is, maar ook werkelijk als één taal wordt gevoeld en beleefd.

De aanwezigheid van het Nederlands buiten Nederland en Vlaanderen is niet algemeen bekend. Over de hele wereld willen mensen Nederlands leren, en in meer dan veertig landen bestaan daarvoor mogelijkheden. Het Nederlands wordt daar onderwezen aan ruim tweehonderdvijftig universiteiten. Aan verschillende buitenlandse universiteiten bestaat een compleet studieaanbod in de neerlandistiek. De beleidsverantwoordelijkheid voor de universitaire neerlandistiek in het buitenland is door de Nederlandse en Vlaamse overheid aan de Taalunie overgedragen. In enkele gebieden buiten Nederland en Vlaanderen wordt Nederlands bovendien in het lager en middelbaar onderwijs gegeven.

Tussen de taken binnen het taalgebied en de taken voor de neerlandistiek en het onderwijs Nederlands buiten het taalgebied is een duidelijke samenhang. Internationalisering is niet voor niets een sleutelwoord in het Taaluniebeleid. Van taalvoorzieningen die met steun van de Taalunie tot stand komen, zoals woordenboeken of taaldatabanken, en zoals een Nederlandse spraakkunst in papieren of elektronische vorm, kunnen bijvoorbeeld weer leermiddelen worden afgeleid die hun toepassing vinden in het onderwijs Nederlands als vreemde taal in het buitenland.

Het Nederlands moet ook op een andere manier internationaal worden. De elektronische snelweg kent geen nationale grenzen. Nieuwe elektronische vindingen kunnen steeds beter met taal overweg – maar niet als vanzelfsprekend met alle talen. Willen Nederlandssprekenden ook in deze wereld van de technologie Nederlands kunnen gebruiken en blijven gebruiken, dan is een inspanning nodig om ervoor te zorgen dat de taal daar beschikbaar is. En daarvoor zijn internationaal overleg en samenwerking onmisbaar.

1.2.1 Taal

De Taalunie ondersteunt de documentatie en beschrijving van alle facetten van het Nederlands – de uitspraak, de woordenschat, de spraakkunst. De kennis die zo over het Nederlands verzameld wordt, vindt haar neerslag in bijvoorbeeld woordenboeken of grammatica's. Het gaat dan steeds om 'basisvoorzieningen': werken die zonder overheidssteun niet tot stand zouden komen, en die de grondslag kunnen vormen voor naslagwerken of leermiddelen voor verschillende gebruikersgroepen, of elektronische toepassingen en taalhulpmiddelen. Ook de basisvoorzieningen zelf hebben hoe langer hoe meer een elektronische vorm. De nieuwe technologie biedt ongekende mogelijkheden voor de opslag, ordening en bewerking van taalfeiten. Grote elektronische taalbestanden (gesproken of geschreven), die op allerlei manieren zijn te doorzoeken, zullen in de nabije toekomst van groot belang zijn voor de ontwikkeling van taaltechnologische toepassingen voor het Nederlands.

Indirect is de beschikbaarheid van dergelijke basisvoorzieningen ook van invloed op de positie van het Nederlands te midden van andere talen. Als het Nederlands niet bouwrijp is gemaakt voor de technologie van de informatiemaatschappij, zullen sprekers van het Nederlands minder, of minder goed, dan die van andere talen gebruik kunnen maken van de voordelen van bijvoorbeeld spraakherkenning, of automatische vertaling. In allerlei vormen van al dan niet elektronische communicatie moeten zij dan op andere talen terugvallen. Een centraal doel in het taalbeleid van de Taalunie is juist steeds de materiële en immateriële voorwaarden te scheppen waardoor Nederlandssprekenden zich in alle situaties van hun taal kunnen bedienen.

De positie van het Nederlands, zeker in Europees verband, gaat de Taalunie ter harte. Ze laat onderzoeken door welke factoren de status van een taal bepaald wordt. Om na te gaan hoe ze door middel van taalpolitiek invloed kan uitoefenen op zulke factoren zoekt de Taalunie overleg met andere taalbeleidsinstanties in de landen van Europa.

1.2.2 Onderwijs

De Taalunie maakt zich sterk voor het onderwijs Nederlands binnen het taalgebied en voor het onderwijs Nederlands buiten het taalgebied. *Binnen* het taalgebied is het beleid van de Taalunie aanvullend op het onderwijsbeleid van de Nederlandse en de Vlaamse overheid. Tot nu toe hebben vooral het basisonderwijs en voortgezet/secundair onderwijs centraal gestaan in de aandacht. Het streven is de kwaliteit van het onderwijs Nederlands te verbeteren door zo veel en divers mogelijke deskundigheid op dat terrein uit Nederland en Vlaanderen te bundelen. Volwassenenonderwijs was minder prominent, maar vanaf 1999 krijgt het onderwijs Nederlands als tweede taal voor anderstalige volwassenen hoge prioriteit.

Buiten het taalgebied is het Nederlands het belangrijkste aan universiteiten. De studie van het Nederlands aan buitenlandse universiteiten vormt een werkterrein van de Taalunie dat wel wordt aangeduid als de 'neerlandistiek extra muros' (neerlandistiek buiten de muren) of NEM. De Taalunie verleent op verschillende manieren steun aan de docentschappen Nederlands 'extra muros'. Een aantal landen neemt in het beleid voor de neerlandistiek een bijzondere plaats in: Indonesië, landen in Midden- en Oost-Europa, de Verenigde Staten en Zuid-Afrika.

Niet-universitair onderwijs Nederlands wordt buiten Nederland en Vlaanderen voornamelijk gegeven in Franstalig België en de gebieden die aan Nederland en België grenzen (het Duitse Noord-Rijnland-Westfalen en Nedersaksen en het Franse Nord-Pas de Calais). Ook voor het niet-universitair onderwijs Nederlands in Suriname en op Aruba en de Nederlandse Antillen is aandacht in het Taaluniebeleid.

De Taalunie bevordert de totstandkoming van documentatie die nuttig is voor de buitenlandse docenten Nederlands. Ze roept mogelijkheden in het leven voor bij- en nascholing, en uitwisseling van informatie en deskundigheid, voor en tussen docenten. Voor studenten Nederlands uit het buitenland worden cursussen Nederlands binnen het Nederlandse taalgebied georganiseerd.

1.2.3 Cultuur

Op cultureel terrein kan eveneens gesproken worden van 'basisvoorzieningen'. Een voorbeeld is een grote geschiedenis van de Nederlandstalige literatuur. De Taalunie laat een dergelijke literatuurgeschiedenis schrijven. Daarnaast is de toegankelijkheid van het geschreven culturele erfgoed aan weerszijden van de Nederlands-Belgische grens belangrijk. De Taalunie werkt aan de verbetering van de aansluiting tussen Nederlandse en Vlaamse catalogusbestanden (ook in toenemende mate in elektronische vorm) en aan de vervollediging daarvan. Verder neemt de Taalunie binnen het taalgebied deel aan Nederlands-Vlaamse projecten voor leesbevordering. Het letterenbeleid is het domein van elk van de beide overheden afzonderlijk, maar wanneer het gaat om verbetering van de afstemming tussen wat er in Noord en Zuid gebeurt, is een rol voor de Taalunie weggelegd.

Ook buiten het taalgebied voert de Taalunie cultuurbeleid. Dit doet ze in nauwe samenwerking met de neerlandistiek extra muros. De docentschappen Nederlands kunnen dikwijls een culturele uitstraling hebben voor een groter publiek dan alleen dat van de academici en studenten. Literair vertalers uit het Nederlands doen onmisbaar werk voor de bekendheid van de literatuur uit Nederland en Vlaanderen in het buitenland. De Taalunie brengt opleidingsmogelijkheden voor literair vertalers uit het Nederlands tot stand.

1.3 Voorlichting

De Taalunie zal hoe langer hoe meer langs digitale weg berichten over haar werkzaamheden en over de beleidsterreinen waarop ze actief is. Sinds 1998 heeft de Taalunie een eigen website [www.taalunie.org]. De rubriek 'Nieuws' op deze website zal vanaf 2000 het belangrijkste kanaal worden voor actuele berichtgeving over de Taalunie. Het tijdschrift *Taalschrift* van de Taalunie houdt dan op te verschijnen. De nieuwsberichten op de website zullen wel nog eens in de vier maanden verzameld worden in een papieren Nieuwsbrief.

In mei 2000 wordt een proefversie gelanceerd van een andere website, een zogeheten 'portaal' voor het Nederlands. Het inrichten van deze Internetomgeving (titel: *Taalunieversum*) wordt een van de grote Taalunieprojecten van de komende jaren, een project dat alle werkterreinen doorkruist. De website 'Taalunieversum' biedt de Internetgebruiker een gemakkelijke en snelle toegang tot informatie over het Nederlands die verspreid over het Internet te vinden is. De informatie wordt verzameld, en nieuwe inhoud wordt aangemaakt, in een aantal 'clusters'. De gebruiker kan die met een zoekmachine snel en doeltreffend doorzoeken. Voor elk van deze onderdelen is een coördinatiepunt verantwoordelijk. 'Clusters' waarin vanaf de start wordt voorzien, zijn 'taaladvisering', 'literatuur voor de neerlandistiek extra muros', 'ondersteuning neerlandistiek extra muros', 'onderwijs Nederlands' en 'publicaties'. Binnen het laatste onderdeel zullen naar verwachting onder meer achtergrondartikelen gepubliceerd worden over onderwerpen die de Taalunie aangaan. Te denken valt aan artikelen zoals tot 2000 in *Taalschrift* verschenen, en aan korte discussiestukken, die speciaal zijn bedoeld om over specifieke thema's discussie op het Internet uit te lokken.

2 *De Taalunie in 1999*

2.1 Taal

Veel nieuwe technologie van de informatiemaatschappij is taalafhankelijk. Een automatische spraakherkenner moet niet zomaar spraak kunnen verwerken, maar spraak in een bepaalde taal. Allerlei systemen om efficiënt informatie te zoeken, op het Internet of in grote gegevensbestanden, moeten gevoed zijn met taalspecifieke kennis. Om automatisch uit of in het Nederlands te kunnen vertalen moet de computer die taal ook aanleren. Wil **taal- en spraaktechnologie** (TST) dus werken voor een natuurlijke taal, zoals het Nederlands, dan moeten de nodige voorzieningen worden getroffen. De mate waarin een taal aanwezig is in de technologie van de informatiemaatschappij, zal hoe langer hoe meer bepalend zijn voor de status van die taal: haar rang tussen andere talen, de functies waarvoor ze gebruikt wordt, de waarde die de sprekers van de taal haar toekennen. De positie van het Nederlands in taal- en spraaktechnologie staat bij de Nederlandse Taalunie dan ook prominent op de agenda.

De Taalunie werkt aan de voorwaarden voor een succesvolle ontwikkeling van TST voor het Nederlands. Daarvoor komt het er allereerst op aan dat alle betrokken partijen goed van elkaar weten wat ze aan het doen zijn, zodat ze kunnen samenwerken waar dat mogelijk en zinvol is. Die betrokkenen komen uit heel verschillende sectoren: technologieleveranciers uit het bedrijfsleven, onderzoekers aan universiteiten, subsidiegevers op nationaal en Europees niveau, beleidsmakers bij ministeries en uitvoeringsorganen. In april 1999 is een **Nederlands-Vlaams platform voor het Nederlands in taal- en spraaktechnologie** opgericht. Hiermee werd uitvoering gegeven aan een besluit van het Comité van Ministers van de Taalunie uit 1998. Dit platform is een losse constructie, die niet in de plaats komt van bestaande structuren, maar tot doel heeft de coördinatie tussen activiteiten van alle bij TST betrokken partijen te vergemakkelijken. Er komt een permanent adviesorgaan, en voor afzonderlijke initiatieven kunnen werkgroepen worden geformeerd. Het TST-platform is zijn werkzaamheden begonnen met het opstellen van een actieplan, met daarin de belangrijkste actielijnen voor de eerstkomende tijd.

Een bijzondere vorm van taaltechnologie is die van het automatisch vertalen. In het project **NL-Translex** worden componenten ontwikkeld die (betere) computervertalingen uit of in het Nederlands mogelijk maken. Hiervoor is een groot budget beschikbaar (uiteindelijk zal dit meer dan een miljoen euro belopen), waarvan eenderde van de Europese Commissie komt. Uiteraard moeten voor de aanbesteding van een project van een dergelijke omvang zorgvuldige procedures gevolgd worden, volgens Europese regelgeving. In 1999 heeft de Taalunie de nodige stappen gezet om te komen tot de selectie van een technologieleverancier en een vertaalsysteem.

Grote bestanden met taalmateriaal die waardevol zijn voor de beschrijving van het Nederlands worden aangelegd en beheerd door het **Instituut voor Nederlandse Lexicologie** (INL). Bij dit Vlaams-Nederlandse Instituut, dat voor een groot deel met Taaluniemiddelen

gefinancierd wordt, is in 1998 de laatste hand gelegd aan het *Woordenboek der Nederlandsche Taal*. De lexicografie, de beschrijving van de woordenschat van een taal, heeft sinds Matthias de Vries in de negentiende eeuw aan het Woordenboek begon, een grote evolutie doorgemaakt. Vooral de mogelijkheden van elektronische opslag en verwerking van lexicografisch materiaal hebben de discipline ingrijpend veranderd. Het INL heeft veel ervaring op dat terrein opgedaan, en is als expert betrokken bij de discussie over het beheer van elektronische materialen die binnen het Platform Taal- en Spraaktechnologie wordt gevoerd. In 1999 zijn bij het INL drie nieuwe, langlopende projecten van start gegaan. Twee woordenboekprojecten zijn aan een bepaalde periode van het Nederlands gebonden. Het INL maakt een Oudnederlands Woordenboek voor het Nederlands van de achtste tot de twaalfde eeuw, en een Woordenboek Twintigste- en Eenen-twintigste-eeuws Nederlands, waarin de hedendaagse woordenschat wetenschappelijk wordt beschreven. Daarnaast is het begonnen aan het opsporen en opvullen van lacunes in het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* en het completeren van de bronnenbeschrijving voor dit woordenboek. Een vierde project van het INL liep al langer: al vanaf de jaren zeventig bouwt het Instituut een 'Geïntegreerde Taalbank' op, een databank waarin hedendaags taalmateriaal na lexicografische bewerking wordt opgeslagen, maar die ook een historische dimensie heeft. De Taalbank zal het Nederlands van de achtste tot de eenen-twintigste eeuw omvatten.

De **Commissie lexicografische vertaalvoorzieningen** (CLVV) werkt aan lexicografische bestanden waaruit tweetalige woordenboeken kunnen worden afgeleid voor taalcombinaties met het Nederlands. De CLVV is in 1993 los van het Taalunieverdrag ingesteld door de Nederlandse en Vlaamse ministers van Onderwijs, maar nadien juridisch en financieel bij de Taalunie ondergebracht. In 1999 is voor enkele woordenboeken de redactiefase afgerond. Het gaat om een leerwoordenboek Arabisch en om vertaalwoordenboeken Italiaans en Hongaars. Beide vertaalrichtingen zijn in deze projecten vertegenwoordigd, uit het Nederlands in de vreemde taal en omgekeerd. Met een woordenboekproject voor het Koreaans is een begin gemaakt. Verder heeft de CLVV de haalbaarheid onderzocht voor projecten met het Sranan, een van de talen van Suriname, en het Fins.

In 1999 is een nieuwe aflevering verschenen van de taaladviezen op cd-rom in de '**Taaladviesbank**'. Bij elkaar zijn in de tot nu toe verschenen afleveringen 1.200 taalkwesties behandeld, waaronder in ieder geval de meest gestelde vragen over het gebruik van het Nederlands. Over de aanbevelingen die de taalgebruiker op de cd-roms kan vinden, is overeenstemming bereikt in het Taaladviesoverleg (TAO) van de Taalunie. De adviezen van het TAO waren aanvankelijk voornamelijk bedoeld als richtlijnen voor professionele taaladviseurs. Inmiddels is de doelgroep verbreed tot alle taalgebruikers die belang hechten aan goed Nederlands. De mate waarin beredeneerde voorkeuren inzake allerlei taalkwesties maatschappelijk ingang vinden, is natuurlijk de belangrijkste toetssteen voor beleid op het gebied van 'taalzorg'. De Taalunie verwacht dat de effectiviteit van de taaladvisering veel groter kan worden wanneer gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden die het Internet biedt. Besloten is die mogelijkheden verder te onderzoeken en geen nieuwe afleveringen van de Taaladviesbank op cd-rom meer uit te brengen.

De Nederlandse grammatica is uitvoerig beschreven in de *Algemene Nederlandse Spraakkunst* (ANS), waarvan de herziene tweede druk in 1997 is uitgekomen. De beschrijving kan de basis vormen voor afgeleide grammatica's van verschillende typen en voor verschillende groepen gebruikers van het Nederlands. In 1999 is de **Stichting ANS** opgericht, die tot doel heeft erop toe te zien dat de kennis van de Nederlandse grammatica die voor de ANS verzameld is, op peil blijft en zo goed mogelijk wordt ontsloten. De Taalunie maakt deel uit van deze stichting.

In het **Project Nederlandse Spraakkunst**, dat mede door de Taalunie wordt gefinancierd, wordt voortgebouwd op de grammaticale beschrijving van het Nederlands in de ANS. In 1999 is één deelproject tot een afronding gekomen: de conceptversie van een contrastieve grammatica Nederlands voor Duitstaligen.

De Taalunie ziet het steeds groter wordende belang in dat **Europa** heeft voor het taalbeleid dat voor een taalgebied wordt gevoerd. In het verleden was de aandacht hoofdzakelijk gericht op de institutionele kant van de zaak: de bescherming van het Nederlands als werktal en officiële taal in de instellingen van de Europese Unie. Maar naarmate Europa verder toegroeit naar één grote sociaal-economische ruimte, waar binnengrenzen wegvallen, moet het taalbeleid ook een bredere, Europees-maatschappelijke dimensie krijgen. Bovendien kan er een spanningsveld bestaan tussen de belangen van een taalgebied enerzijds en de Europese regelgeving anderzijds, of tussen de belangen van taalgebieden binnen Europa onderling. Ook daarom kan het taalbeleid binnen een taalgebied niet om Europa heen.

De Taalunie wil graag een beter inzicht verkrijgen in de factoren waarmee in taalbeleid in Europees verband rekening gehouden moet worden. Daarom heeft ze in 1999, met steun van de Europese Commissie, een **internationale wetenschappelijke conferentie** over de internationale status van nationale talen georganiseerd. Hieraan namen zowel wetenschapsmensen als vertegenwoordigers van nationale en Europese beleidsinstanties deel. Het doel van de conferentie was een goed beeld te krijgen van het bestaande onderzoek met betrekking tot de status van talen en een hechtere theoretische grondslag te leggen voor taalbeleid.

Een nuttig uitvloeisel van de conferentie was de versterking van de onderlinge contacten tussen de Taalunie en enkele van haar Europese 'zusterorganisaties': taalbeleidsinstellingen in Frankrijk, Duitsland en de Scandinavische landen. In 1999 heeft de Taalunie een inventarisatie voltooid van de taalbeleidsinstanties in lidstaten van de Europese Unie, met het oog op een permanente structuur voor overleg en samenwerking. De oprichting van een dergelijke structuur, een platform van taalbeleidsinstanties, was voor 1999 gepland, maar die doelstelling is niet gehaald. Wel is uit de gevoerde oriënterende gesprekken gebleken dat het voornemen op instemming kan rekenen.

2.2 Onderwijs

Het Nederlandse en Vlaamse 'veld' dat actief is in het onderwijs Nederlands in al zijn facetten – van onderzoek naar dat onderwijs tot de praktijk van de leraar voor de klas – is vertegenwoordigd in het **Platform Onderwijs Nederlands** (PON) van de Taalunie. Dit Platform streeft naar verdere kwaliteitsverbetering van het onderwijs Nederlands binnen het Nederlandse taalgebied. Daartoe bundelt het uiteenlopende deskundigheden en maakt het uitwisseling van kennis mogelijk tussen allen die bij het onderwijs Nederlands betrokken zijn. De leden van het PON interesseren zich niet alleen voor het vak Nederlands maar ook voor het Nederlands als de taal waarin wordt lesgegeven – de instructietaal –, en voor de samenhang tussen beide. Het Platform richt zich voornamelijk op het basisonderwijs en voortgezet/secundair onderwijs.

In 1999 is een evaluatierapport over het Platform Onderwijs Nederlands uitgekomen. Op grond daarvan heeft het Comité van Ministers van de Taalunie besloten de instellingstermijn met drie jaar te verlengen (1999-2001). Een werkgroep van het PON heeft een activiteitenplan voor de komende jaren opgesteld. Daarbij heeft ze zich gebaseerd op de uitkomsten van de evaluatie. De concrete lespraktijk staat in het plan voorop.

Een nieuw initiatief, geadopteerd door het PON, was het **uitwisselingsproject** voor lerarenopleiders. Opleiders in het vak 'Nederlands en didactiek' aan Nederlandse en Vlaamse lerarenopleidingen voor het basisonderwijs zijn een week lang bij elkaar in de klas gaan kijken.

Er waren vijf Vlaams-Nederlandse uitwisselingskoppels geformeerd. Zij hebben hun ervaringen met anderen uit het onderwijsveld gedeeld tijdens een begin 2000 gehouden conferentie, 'Team voor taal', die was bedoeld om een grotere verspreiding aan de opgedane inzichten te geven. Het uitwisselingsproject is stimulerend gebleken voor de reflectie over de onderwijspraktijk en de ontwikkeling van een visie op het vak Nederlands. In de komende jaren wil het PON het project herhalen. Het overweegt om de formule op den duur uit te breiden, bijvoorbeeld door ook uitwisselingen te organiseren tussen leerkrachten in het basisonderwijs of voortgezet/secundair onderwijs.

Binnen het Platform Onderwijs Nederlands is een **werkgroep voor ICT** (Informatie- en communicatietechnologie) in het onderwijs aan het werk gegaan. ICT is niet meer weg te denken uit het onderwijs, de computer vervangt al vaak het leerboek, maar met het installeren van computers in de klas is de kous niet af. ICT kan er ook toe uitnodigen nieuwe onderwijsinhouden en nieuwe werkvormen te ontwikkelen. Vooral daarover wil de ICT-werkgroep van het PON voorstellen doen.

Het Comité van Ministers van de Taalunie heeft bijzondere aandacht gevraagd voor Nederlands-Vlaamse samenwerking in het **volwassenenonderwijs Nederlands als Tweede Taal** (NT2). Hiermee wordt bedoeld het taalonderwijs voor volwassenen die in het Nederlandse taalgebied wonen maar voor wie Nederlands niet de moedertaal is. In een rapport heeft de Taalunie enkele thema's op een rijtje gezet die in de samenwerking bij voorrang om uitwerking vragen. In zijn vergadering van oktober 1999 heeft het Comité van Ministers op basis van dit rapport besloten een Platform Volwassenenonderwijs NT2 in te stellen. Dit Platform krijgt tot taak een intensievere samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen op het terrein van NT2 mogelijk te maken. Een belangrijke doelgroep waarvoor het in eerste instantie activiteiten wil ondernemen, wordt gevormd door docenten NT2 die Nederlands geven op opleidingscentra voor volwasseneneducatie.

Voor de ondersteuning van de neerlandistiek extra muros heeft de Taalunie de beschikking gekregen over een nieuw instrument. In 1999 is een beurzenprogramma in werking getreden voor veelbelovende buitenlandse studenten neerlandistiek. Met een toelage uit dit **beurzenfonds** kunnen zij maximaal tien maanden aan een Nederlandse instelling voor hoger onderwijs studeren. Hun studieverblijf kunnen zij gebruiken om hun studie af te ronden of voor promotieonderzoek. De beurzen voor de neerlandistiek maken deel uit van het Huygensprogramma van de NUFFIC, een Nederlandse instelling voor internationalisering van het hoger onderwijs. De Taalunie is verantwoordelijk voor de werving en selectie van de bursalen. Met het programma wordt bevorderd dat meer docenten neerlandistiek in het buitenland uit 'autochtone' neerlandici (afkomstig uit het land zelf in plaats van uit Nederland of Vlaanderen) gerekruteerd kunnen worden. Bovendien worden de banden tussen instellingen voor hoger onderwijs binnen en buiten het taalgebied ermee versterkt. Voorlopig zijn er alleen beurzen voor verblijf in Nederland; beurzen voor Vlaanderen zijn nog niet in het fonds geïntegreerd.

Voor studenten Nederlands uit het buitenland worden onder verantwoordelijkheid van de Taalunie **Zomercursussen** Nederlandse taal en cultuur van het Nederlandse taalgebied georganiseerd. De Zomercursus in Zeist (Nederland) werd in 1999 voor de zevende maal gehouden. In Vlaanderen vonden Zomercursussen plaats in Hasselt/Diepenbeek en in Gent. In totaal namen ongeveer driehonderd studenten van vijfendertig verschillende nationaliteiten aan de Zomercursussen van de Taalunie deel. De Taalunie streeft naar een grotere Nederlands-Vlaamse integratie in het cursusaanbod. Cursusduur, aanmeldingsprocedure en het basisprogramma zouden meer gelijkgetrokken kunnen worden. Hieraan heeft de Taalunie in 1999 verder gewerkt.

In mei zijn de examens voor het **Certificaat Nederlands als Vreemde Taal** (CNAVt) afgenomen. Aan deze taalvaardigheidstoetsen voor allen die in het buitenland Nederlands leren, namen in 1999 in

totaal 3.315 kandidaten in veertig landen deel. Het project CNAVt werd voor de laatste keer uitgevoerd door de Université Catholique de Louvain in Louvain-la-Neuve. Door middel van een aanbestedings-procedure heeft de Taalunie in 1999 een nieuwe uitvoerder van het project geselecteerd. Vijf instellingen uit Nederland en Vlaanderen hadden projectvoorstellen ingediend. Op grond van de beoordeling van de voorstellen door een externe beoordelingscommissie heeft de Taalunie besloten het project voor drie jaar te gunnen aan een samenwerkingsverband van twee instellingen, de Katholieke Universiteit Nijmegen en de Katholieke Universiteit Leuven. Deze instellingen zijn in september aan het werk gegaan voor het examen in 2000. Bovendien hebben ze plannen ontwikkeld voor een nieuwe opzet van het examen, volgens recente inzichten in taaltoetsing.

De Taalunie ondersteunt de algemene werking van vakgroepen Nederlands aan buitenlandse universiteiten om deze in staat te stellen hun taken op het gebied van onderwijs en onderzoek zo goed mogelijk te vervullen. Speciale **'landenprogramma's'** neerlandistiek extra muros bestaan voor Indonesië, Midden- en Oost-Europa, de Verenigde Staten en Zuid-Afrika. Deze geografische gebieden nemen in het beleid een bijzondere plaats in. Speciale programma's zijn er eveneens voor enkele gebieden waar het niet-universitaire onderwijs Nederlands een rol van betekenis speelt: de Nederlands-Vlaamse grensgebieden Nord-Pas de Calais (Frankrijk) en Noord-Rijnland-Westfalen en Nedersaksen (Duitsland); Aruba en de Nederlandse Antillen; Suriname.

Het Nederlands in **Indonesië** mag zich nog steeds in een groeiende belangstelling verheugen. Een belangrijk accent in het beleid wordt gevormd door de nascholing van docenten. Veel van de cursussen en bijeenkomsten voor nascholing worden verzorgd door het Erasmus Taalcentrum (ETC) in Jakarta. De cursussen sluiten aan bij het specifieke onderwijstype waarin de docenten werkzaam zullen zijn. Een voorbeeld is het onderwijs in het Nederlands als bronnentaal, dat wil zeggen in de vaardigheid om in het Nederlands geschreven documenten in archieven en dergelijke te lezen en te begrijpen, zonder de taal actief te leren beheersen. Zulk onderwijs wordt aan honderden universiteiten in Indonesië aangeboden. In 1999 is een basislespakket uitgekomen voor Nederlands als bronnentaal voor geschiedenis en rechten. Met het oog op de invoering van dit lesmateriaal in de onderwijspraktijk hebben speciale nascholingsbijeenkomsten plaatsgevonden.

In augustus 1999 vond in het Erasmus Taalcentrum een cursus over de didactiek van vreemde-taalverwerving plaats voor docenten Nederlands uit de **regio Zuidoost-Azië en Oceanië**. Er deden docenten aan mee uit India, Indonesië, Japan, Maleisië, Nieuw-Zeeland en Zuid-Korea.

Ook in **Midden- en Oost-Europa** trekt de studie Nederlands toenemende aantallen studenten. In Wroclaw, Polen, is in oktober 1999 een nieuw Nederlands-Vlaams cultureel centrum geopend. Dit centrum herbergt een bibliotheek met een grote Nederlands-Vlaamse collectie en een expositieruimte die plaats zal bieden aan allerlei culturele activiteiten. Een delegatie van de Taalunie heeft een werkbezoek gebracht aan de Baltische Staten. De reis ging langs universiteiten in Helsinki, Tallinn, Riga en Vilnius. Het doel van het werkbezoek was te onderzoeken of het intensiveringsbeleid voor Midden- en Oost-Europa op den duur kan worden uitgebreid tot de Baltische Staten.

Twee Taalunie-*fellowships* zijn toegekend voor promotieonderzoek in de **Verenigde Staten**. De *fellows* zijn verbonden aan de vakgroepen Nederlands van de Universiteit van Wisconsin in Madison en de Universiteit van Texas in Austin. De Taalunie-fellowships zijn beurzen waarmee promovendi in staat worden gesteld om zich een half jaar geheel aan hun neerlandistiekonderzoek te wijden. Een voorwaarde voor toekenning is dat de universiteit de kandidaten voor een beurs eerst voor twee semesters een aanstelling biedt als onderwijsassistent.

De positie van het Nederlands aan de universiteiten in **Zuid-Afrika** komt onder invloed van de taalpolitieke ontwikkelingen in het land steeds meer in het gedrang. In het elftalige Zuid-Afrika heeft de

studie Nederlands / Afrikaans een minder hoge prioriteit gekregen, en concentratie van de studie op minder locaties lijkt onontkoombaar. Aan de vaste onderdelen uit het beleidsplan voor de bevordering van de neerlandistiek in Zuid-Afrika is in 1999 niettemin uitvoering gegeven. Veel aandacht gaat uit naar nascholingsactiviteiten voor docenten uit de neerlandistiek. Zeventien docenten uit Zuid-Afrika hebben deelgenomen aan een vierweekse cursus taal, cultuur en didactiek, die in Gent en Utrecht is gehouden. In Stellenbosch en Potchefstroom vonden 'werkwinkels' voor docenten plaats, waaraan deskundigen uit Nederland en Vlaanderen meewerkten. Verder maakten vier schrijvers uit Nederland en Vlaanderen een rondreis door Zuid-Afrika. Zij waren uitgenodigd voor werkwinkels aan verschillende universiteiten, en traden op tijdens voorstellingen voor een groter publiek dan alleen het universitaire. Het was voor de tweede maal dat een dergelijke schrijverstournee werd georganiseerd.

2.3 Cultuur

Het grote project voor een nieuwe **geschiedenis van de Nederlandstalige literatuur**, dat door de Taalunie wordt gefinancierd, is in 1999 zijn tweede jaar ingegaan. De negen auteurs uit Nederland en Vlaanderen, onder leiding van een tweekoppige hoofdredactie, hebben verder gewerkt aan de zeven delen waaruit het boekwerk uiteindelijk zal bestaan. Het project heeft een looptijd tot 2003. Dan zal het werk beginnen te verschijnen.

Het **Overleg Nederlandstalige Uitgeverij en Boekhandel** (ONUB) van de Taalunie streeft naar de vorming van één Nederlandstalige markt voor het boek. Het ONUB is samengesteld uit de voorzitters van de brancheorganisaties voor uitgeverij en boekhandel. In 1999 heeft het ONUB een beleidsnota, *Boekenbeleid in het Nederlandse taalgebied*, uitgebracht. Themagewijs presenteert het ONUB in deze nota zijn visie op wat er moet gebeuren om de boek- en leescultuur te bevorderen. Enkele van de behandelde thema's zijn de vaste boekenprijs, leesbevordering, auteursrecht en het onderwijs in taal en literatuur. In opdracht van het ONUB hebben de auteursrechtdeskundigen M. Frequin en H. Vanhees een *Auteursrechtgids voor Nederland en België* geschreven. Het boek behandelt talrijke aspecten van het auteursrecht in Nederland en Vlaanderen, en gaat in het bijzonder in op de rechtsvergelijking tussen beide delen van het taalgebied. Onderzoeksgegevens over de boekenmarkt en over leesgedrag zijn onmisbaar als grondslag voor beleid. Het ONUB stimuleert vooral onderzoek dat een betere vergelijking tussen Nederland en Vlaanderen mogelijk maakt. Zo is gepeild hoe tieners in Nederland en Vlaanderen over boeken, kranten, tijdschriften en Internet denken. Dit onderzoek past in een serie van enquêtes over het 'Imago van het boek', die worden uitgevoerd in samenwerking met Stichting Speurwerk (Nederland) en onderzoeksbureau Dimarso (Vlaanderen).

In 1999 heeft de derde editie plaatsgevonden van het leesbevorderingsproject voor jongeren rond de literaire prijs '**De Jonge Gouden Uil**'. Deze prijs wordt toegekend door jury's die bestaan uit jongeren uit Nederland en Vlaanderen. De honderden juryleden, scholieren en studenten van pedagogische academies en normaalscholen, kiezen hun winnaars uit de boeken die genomineerd zijn voor 'De Gouden Uil'. Er waren prijzen te vergeven in drie categorieën: fictie, non-fictie en kinder- en jeugdliteratuur. De eindjurering en de uitreiking vonden plaats tijdens een druk bezochte, feestelijke manifestatie, waaraan ook de genomineerde schrijvers deelnamen. 'De Jonge Gouden Uil' is een project van de Taalunie, het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en Stichting Lezen.

In het **Samenwerkingsverband Bibliotheek en Documentatie** (SABIDO) van de Taalunie hebben deskundigen zitting die werkzaam zijn in het bibliotheek- en archiefwezen in Nederland en Vlaanderen. Zij streven ernaar het Nederlandstalige geschreven cultuurgood, of zich dat

nu in Nederland of in Vlaanderen bevindt, vanuit beide delen van het taalgebied beter beschikbaar en toegankelijk te maken. In 1999 heeft het SABIDO bereikt dat een koppeling totstandgekomen is tussen twee belangrijke elektronische catalogi van brievencollecties in Nederland en Vlaanderen, respectievelijk AGRIPPA in Vlaanderen en de CEN in Nederland.

Het SABIDO is ook actief op het terrein van leesbevordering. In 1999 is een Platform Leeskringen opgericht, dat zich tot taak stelt de dienstverlening aan **leeskringen** door bibliotheken in Nederland en Vlaanderen te verbeteren. De instelling van het Platform komt voort uit een enquête die op instigatie van het SABIDO, en met Taaluniesubsidie, onder een duizendtal bibliotheken en bibliotheekinstellingen is gehouden. Geconcludeerd werd dat Nederlandse en Vlaamse bibliotheken meer zouden moeten samenwerken en hun activiteiten voor leeskringen ook over de landsgrenzen heen op elkaar zouden moeten afstemmen. Het Nederlands-Vlaamse Platform gaat daaraan werken. Een van de eerste acties wordt het inrichten van een literaire database met informatie over leeskringen, literaire evenementen, literatuurcursussen en cursussen creatief schrijven. Deze database wordt in 2000 operationeel.

Sinds 1995 is tussen Nederland en Vlaanderen een **Cultureel Verdrag** van kracht. In 1998 is een 'gemengde' Commissie Cultureel Verdrag geïnstalleerd, die uitvoering aan dit verdrag geeft. Deze Commissie adviseert de regeringen van Nederland en Vlaanderen over gezamenlijke culturele activiteiten, in het bijzonder presentaties in het buitenland. Zeker wanneer literatuur en taal aan de orde zijn, gaat het dan vaak om Taaluniematerie. Tussen de Commissie Cultureel Verdrag en de Taalunie bestaat dan ook geregeld overleg. In november 1999 heeft de Commissie een tweedaagse conferentie georganiseerd. Zes werkgroepen voor verschillende cultuurdomeinen formuleerden tijdens de conferentie voorstellen voor Nederlands-Vlaamse samenwerking. In de werkgroep 'taal en letteren' werkte de Commissie samen met de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren van de Taalunie. Van deze werkgroep maakten deskundigen van verschillende vooraanstaande organisaties op het terrein van de letteren deel uit. De Raad plaatst de aanbevelingen die de werkgroep heeft uitgebracht, op zijn agenda voor 2000.

In het **buitenlands cultuurbeleid** van de Taalunie vervullen vakgroepen neerlandistiek extra muros een spilfunctie. Sinds 1997 ontvangen vier vakgroepen Nederlands, die in Wenen, Londen, Berlijn en Münster, subsidie om een cultureel programma uit te voeren voor een breder publiek dan alleen het academische. Het gaat om een proefproject van vier jaar voor de versterking van de culturele functie van de vakgroepen. Voor de programma's van de vakgroepen in Wenen en Londen waren van 1997 tot 1999 middelen beschikbaar die de Nederlandse ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en van Buitenlandse Zaken hebben bestemd voor de intensivering van het buitenlands cultuurbeleid. Met het proefproject wordt beoogd een stevigere lokale structuur te krijgen voor internationale culturele activiteiten. De programma's in Berlijn en Münster zijn met Taaluniegeld gefinancierd. In 2000 en 2001 wordt het gehele proefproject door de Taalunie gedragen.

In **Londen** zijn in 1999 lezingen over uiteenlopende onderwerpen, zoals architectuur en geschiedenis, en een vertaalworkshop rond Guido Gezelle georganiseerd. *The Bookshop of the World* was een internationale conferentie over boeken, drukkers en uitgevers uit het Nederlandse taalgebied. Aan het conferentiethema was ook een expositie gewijd. De vakgroep Nederlands in **Wenen** heeft zijn grote Internetproject 'NedWeb' voortgezet en uitgebreid. Deze website bevat onder meer een documentatiecentrum (DokuStelle) met informatie over de Nederlandstalige literatuur in het buitenland. Het culturele programma in **Berlijn** was lokaal goed ingebed, door nauwe samenwerking tussen de vakgroep Nederlands en een aantal belangrijke culturele instellingen ter plekke. Het accent lag op literaire activiteiten en op film. De

vakgroep was actief betrokken bij een project voor kinderliteratuur, dat een groot scala aan activiteiten omvatte. In **Münster** vonden op incidentele basis culturele activiteiten plaats in het Haus der Niederlande. Hieraan werkten de vakgroep Nederlands en het Zentrum für Niederlande Studien mee. Het Haus der Niederlande bood plaats aan enkele tentoonstellingen, waaronder een tentoonstelling over Anne Frank, die veel publiek trok.

Het proefproject is in 1999 tussentijds geëvalueerd. De Taalunie heeft een bijeenkomst belegd met vertegenwoordigers van de betrokken overheidsdepartementen, de Commissie Cultureel Verdrag Nederland-Vlaanderen, de buitenlandse vakgroepen, de diplomatieke diensten en het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds. De besprekingen leidden tot een betere omschrijving van de culturele taak van de buitenlandse neerlandistiek.

De buitenlandse neerlandistiek kan een goede kweekvijver vormen voor literair vertalers uit het Nederlands. Aan drie vakgroepen, in Berlijn, Londen en Parijs, zijn **studieonderdelen literair vertalen** ingericht, waarvoor Taaluniesteun beschikbaar is. In de zomer van 1999 is bovendien in Münster een postdoctorale opleiding 'Literair vertalen uit het Nederlands' van start gegaan. Het Institut für Niederländische Philologie verzorgt deze eenjarige cursus met een grote praktische vertaalcomponent.

Naast de structurele voorziening aan de universiteiten bestaat een programma van kortere opleidingsactiviteiten voor vertalers. In 1998 en 1999 zijn oriënterende vertaalworkshops literair vertalen uit het Nederlands gehouden voor moedertaalsprekers Afrikaans, Italiaans, Spaans en Portugees, die naar hun moedertaal toe literair willen vertalen. De workshops vonden plaats in Bloemfontein en Stellenbosch (Zuid-Afrika), Triëst, Madrid en Coïmbra. De workshops voor het Italiaans, Spaans en Portugees waren bedoeld als voorbereiding op de **Zomercursus literair vertalen** 1999. Cursisten van deze drie weken durende Zomercursus in het Nederlandse taalgebied waren geselecteerd uit deelnemers aan de workshops. De vierde doeltaal tijdens de cursus was het Frans. De organisatie van de Zomercursus literair vertalen 1999 was in handen van de Universiteit Utrecht, die samenwerkte met twee tolk-vertaleropleidingen in Antwerpen en met de Katholieke Universiteit Nijmegen. Het programma van opleidingsactiviteiten voor literair vertalers van de Taalunie heeft tot doel te voorzien in de vraag naar goede literair vertalers, die toeneemt als gevolg van de grote buitenlandse belangstelling voor literatuur uit Nederland en Vlaanderen.

3 *De Taalunie in 2000*

3.1 Taal

Het **Platform Taal- en Spraaktechnologie** vervolgt zijn werkzaamheden volgens de actielijnen die het in zijn actieplan gedefinieerd heeft. In 2000 zijn verschillende resultaten te verwachten. Er wordt een website geopend, die gedetailleerd in kaart brengt welke materialen op het gebied van taal- en spraaktechnologie (TST) in Nederland en Vlaanderen bestaan, welke actoren (beleidsorganisaties, universiteiten, onderzoekscentra, wetenschappelijke fondsen, bedrijven enzovoort) allemaal bij TST betrokken zijn, en welke projecten zij onder handen hebben. Het is de bedoeling dat deze inventarisatie ook een Europese dimensie krijgt. Hiervoor loopt een projectaanvraag bij de Europese Commissie. Een tweede actielijn waarlangs gewerkt wordt betreft het opstellen van een plan voor de versterking van de digitale infrastructuur voor het Nederlands. Een werkgroep onderzoekt wat voor een goede infrastructuur voor TST bij voorrang nodig is, en welke kosten daaraan verbonden zijn. Ze werkt daarvoor samen met de Europese organisatie ELSNET (European Network in Language and Speech). De prioriteitenlijst met bijbehorende begroting wordt beoogd voor 2000. Bij de derde actielijn draait het om standaarden voor TST en criteria voor de evaluatie van TST-producten.

Een laatste actielijn van het TST-platform betreft **de exploitatie en het beheer van elektronische materialen**. Wanneer bepaalde voorzieningen voor TST, zoals een elektronische taalbank, of een groot bestand van gedigitaliseerde spraak, met overheidsgeld tot stand zijn gekomen, mag de investering haar waarde niet verliezen. De auteursrechten moeten goed geregeld zijn, de materialen moeten worden onderhouden en geactualiseerd, en ze moeten beschikbaar en toepasbaar zijn voor gebruikers – bijvoorbeeld in het bedrijfsleven, in het onderwijs of bij onderzoekinstellingen – die er effectief hun voordeel mee kunnen doen. Uit de contacten binnen het Platform TST is de Taalunie gebleken dat veel van de bij het Platform aangesloten partners met zulke beheerskwesties te maken hebben. Daarom is besloten dat het Platform de benodigde procedures zal uitwerken in een 'Blauwdruk' voor het beheer van (elektronische) materialen. Dit rapport verschijnt in 2000.

Een voorbeeld van het soort materialen waarvoor de procedures uit de 'Blauwdruk' van belang zijn, is het **Corpus gesproken Nederlands**. Dit is een digitale verzameling van ongeveer tien miljoen gesproken woorden, waarop de Taalunie de rechten krijgt. Het project voor het aanmaken van dit Corpus wordt gefinancierd door het Nederlandse wetenschapsfonds NWO, het Nederlandse ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Na afronding van het project wordt de Taalunie verantwoordelijk voor het beheer over het Corpus. In 2000 komt een cd-rom uit met daarop een eerste verzameling van gesproken woorden.

Het project **NL-Translex** voor automatische vertaling komt in 2000 in zijn uitvoeringsfase. De procedure van aanbesteding wordt afgerond met de selectie van een bepaald systeem voor automatische vertaling

en van het bedrijf dat de componenten voor het Nederlands gaat maken. Wanneer de contracten gesloten zijn, is dat de bekroning van een lang en ingewikkeld proces, dat teruggaat tot 1994, toen de eerste besprekingen met de Europese Commissie werden gevoerd. Doel van het project is het ontwikkelen van vertaalmodules voor het Nederlands met, in volgorde van prioriteit, het Engels, Frans en Duits. Het Nederlands is daarbij bron- én doeltaal, de te ontwikkelen componenten moeten dus automatische vertaling in beide vertaalrichtingen mogelijk maken. De uitvoering van het project heeft een looptijd van twee jaar.

Het proefproject voor een **Databank Overheidsterminologie** wordt in de zomer van 2000 afgerond. Dan is een prototype van een databank klaar, die geladen is met de officiële terminologie van een deelterrein van de overheidsterminologie, namelijk dat van enkele specifieke regelingen: de personenbelasting en de verzekering tegen ziekte en invaliditeit. Het prototype is een werkende databank, die op zichzelf al goede diensten moet kunnen bewijzen voor de beoogde gebruikers van de databankvoorziening, bijvoorbeeld vertaaldiensten van uitvoeringsorganisaties op het terrein van de sociale zekerheid. Naast het werkende prototype levert het consortium dat het project uitvoert, een rapport af over de haalbaarheid van een permanente, multifunctionele databank, en maakt het een zogeheten 'termextractor'. Het proefproject databank overheidsterminologie is gefinancierd door de Taalunie, de Commissie lexicografische vertaalvoorzieningen (CLVV) en SD Worx, het sociaal secretariaat dat is voortgekomen uit de Vlaamse werkgeversorganisatie VEV.

In 2000 wordt een nieuwe commissie operationeel die het terminologiebeleid van de Taalunie zal behartigen: **Co-Term**. Het Comité van Ministers is in 1999 akkoord gegaan met de instellingsbeschikking voor deze commissie. Het besluit vloeit voort uit een rapport over het belang van terminologie binnen het algemene taalbeleid van de Taalunie. Het begeleiden van een groot terminologieproject als de geplande permanente databankvoorziening voor overheidsterminologie wordt een van de belangrijke taken van Co-Term. Daarnaast kan de commissie zelf ook voorstellen voor projecten doen.

Twee **vertaalwoordenboeken** die onder begeleiding en met financiering van de Commissie lexicografische vertaalvoorzieningen (CLVV) totstandgekomen zijn, worden in 2000 gepubliceerd. Het gaat om de woordenboeken Hongaars-Nederlands (alleen voor die vertaalrichting, het Nederlands is doeltaal) en Italiaans-Nederlands (beide vertaalrichtingen). Daarnaast komt een leerwoordenboek Arabisch-Nederlands (twee richtingen) uit. Leerwoordenboeken zijn een bijzonder type vertaalwoordenboek, speciaal gestructureerd voor gebruik door iemand die de doeltaal wil leren. De redactiefase wordt afgerond van woordenboeken met het Pools, het Deens, het Turks, het Russisch en het Noors. Ten slotte wordt voor 2000 de start voorzien van de redactie van hetzij een woordenboek voor het Fins, hetzij een voor het Sranan.

De instellingstermijn van het **Taaladviesoverleg** (TAO) is eind 1999 afgelopen. In 2000 moet een opvolger worden ingesteld. In het TAO beraadslaagden taaladviseurs, journalisten, tekstschrijvers en taalkundigen uit Nederland en Vlaanderen over allerlei taalkwesties waarover bij veel taalgebruikers onzekerheid bestaat. Taaladviezen waarover in het TAO overeenstemming werd bereikt, zijn opgenomen in de 'Taaladviesbank' op cd-rom. De opvolger van het TAO zal autonoom zijn ten opzichte van het algemeen secretariaat van de Taalunie, en bestaan uit taaladviseurs die in hun dagelijkse beroepspraktijk te maken krijgen met normatieve taalkwesties. Het nieuwe TAO krijgt een belangrijke rol te vervullen bij het ten uitvoer leggen van interactieve taaladviesfaciliteiten op het Internet. De *on line* taaladviesing, die in de plaats komt van de statische opslag van adviezen in de Taaladviesbank op cd-rom, krijgt een plaats binnen het grote Internetproject 'Taalunieversum' van de Taalunie.

De grammaticale beschrijving van het Nederlands in de *Algemene Nederlandse Spraakkunst* (ANS) wordt gedigitaliseerd en elektronisch

toegankelijk gemaakt. De informatie komt elektronisch beschikbaar voor taalgebruikers met verschillende niveaus van grammaticale voorkennis. Dit is een van de deelprojecten in het **Project Nederlandse Spraakkunst**. Een eerste demoversie van de elektronische spraakkunst zal in mei 2000 te bekijken zijn. Aan het digitaliseren van de ANS wordt gewerkt door de vakgroepen Nederlands en Taal en spraak van de Katholieke Universiteit Nijmegen. Het deelproject maakt gebruik van het materiaal van de *Algemene Nederlandse Spraakkunst* dat bij de Stichting ANS is ondergebracht. De conceptversie van de contrastieve grammatica Nederlands voor Franstaligen komt in 2000 gereed. Dit deelproject wordt uitgevoerd door de vakgroepen Nederlandse en Franse taalkunde van de Katholieke Universiteit Leuven.

3.2 Onderwijs

Het Platform Onderwijs Nederlands (PON) voert in 2000 zijn activiteitenplan 1999-2001 verder uit. Nieuw zijn de **'visieconferenties'** die het wil beleggen. Deze conferenties vormen het vervolg op de 'methodeconferenties', die het PON in zijn eerste instellingsperiode heeft georganiseerd. Niet het lesmateriaal en methodes staan in de visieconferenties centraal, maar de aanpak van de docent. De vraag is steeds: welke keuzes maakt de docent, en waarom? De concrete lespraktijk komt zo in het vizier.

Het Platform wil de ideeënvorming over de identiteit van het vak Nederlands stimuleren. Het groepeerd zijn activiteiten daarvoor rond enkele thema's. Een van de thema's waaraan het aandacht wil besteden, bijvoorbeeld door middel van een studiedag, is het **literatuuronderwijs**. Integratie van moedertaalonderwijs Nederlands (NT1) en onderwijs Nederlands als tweede taal (NT2) vormt een tweede belangrijk thema. Het PON organiseert in 2000 een conferentie over **geïntegreerd NT1- en NT2-onderwijs**. Tijdens deze conferentie, die het vervolg vormt van de conferentie 'Het verschil voorbij' uit 1994, zal het vooral gaan om de consequenties voor de lespraktijk van een dergelijke geïntegreerde aanpak.

Verder wil het PON wat doen aan de beeldvorming met betrekking tot het vak Nederlands. De instelling van een **taalonderwijsprijs** moet ertoe bijdragen het vak op een positieve wijze op de kaart te zetten. PON en Taalunie zullen jaarlijks een prijs uitreiken aan een school die zich onderscheidt door haar taalbeleid en bijvoorbeeld opvallende initiatieven ontplooit om het onderwijs Nederlands een plaats te geven in het gehele onderwijsaanbod binnen de instelling.

Het **Platform Nederlands als Tweede Taal voor volwassenen** gaat de contouren voor actie die de Taalunie geschetst heeft, uitwerken in een actieplan. Prioriteiten zijn de ondersteuning van vrijwilligers, het gebruik van Informatie- en communicatietechnologie (ICT) en de integratie van NT2-onderwijs in de werksituatie van de lerende. Het NT2-onderwijs is in veel gevallen mede afhankelijk van de inspanningen van vrijwilligers. Ondersteuning van deze vrijwilligers, eventueel met gebruikmaking van lesprogramma's op het Internet, kan een belangrijke bijdrage betekenen aan de verdere professionalisering van het volwassenenonderwijs. Computers hebben in het NT2-onderwijs hun nut al duidelijk bewezen. Maar nog lang niet voor alle lessituaties bestaan al de nodige programma's. Bijvoorbeeld voor onderwijs Nederlands dat is toegespitst op de beroepssituatie van de lerende bestaat nog onvoldoende geschikt materiaal, en hetzelfde geldt voor 'leren op afstand'. Het NT2-Platform gaat na hoe in Vlaams-Nederlands verband een impuls gegeven kan worden aan de ontwikkeling van ICT-materiaal. Voor het leren van Nederlands op de werkvloer bestaat behoefte aan een praktijkgericht lesaanbod, dat aansluit bij de werksituatie in verschillende sectoren van het bedrijfsleven.

Het Platform NT2 voor volwassenen hecht belang aan een meer praktijkgerichte vorm van toetsing van de taalvaardigheid van NT2-lerenden. Het streeft naar een vorm van toetsing die minder centraal is,

en meer taakgericht, dan het bestaande staatsexamen NT2. De plannen voor een nieuwe toetsingssystematiek voor het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal, zoals die in Leuven en Nijmegen worden ontwikkeld, bieden mogelijk ook geschikte aanknopingspunten voor NT2-toetsing.

Een nieuw aandachtsgebied in het volwassenenonderwijs Nederlands dat de Taalunie verkent, bestaat in het **tweedekans-onderwijs** voor volwassen moedertaalsprekers Nederlands. Hiermee wordt het onderwijs bedoeld voor volwassenen met Nederlands als moedertaal die functioneel analfabeet zijn.

Het **Steunpunt Nederlands als Vreemde Taal** is een schakel tussen de neerlandistiek binnen het taalgebied en de instellingen in het buitenland waar onderwijs Nederlands als vreemde taal gegeven wordt. Het bundelt deskundigheid op het gebied van vreemde-taalverwerving en neerlandistiek die binnen en buiten het taalgebied aanwezig is, verzamelt nuttige informatie voor de buitenlandse neerlandistiek en maakt die beter toegankelijk, en inventariseert welke behoeften er bestaan aan leermiddelen en bij- en nascholing. Waar het lacunes constateert, doet het voorstellen voor onderzoek of voor de ontwikkeling van leermiddelen. Zo draagt het bij aan de professionalisering van het onderwijs Nederlands als vreemde taal. Het Steunpunt is ondergebracht bij de Universiteit van Amsterdam, die het samen met de Taalunie financiert. 2000 is het laatste jaar van de projecttermijn van het Steunpunt, dat zijn werkzaamheden in 1998 is begonnen.

Het Steunpunt NVT heeft met een enquête de behoefte gepeild die onder docenten uit de buitenlandse neerlandistiek bestaat aan **bij- en nascholing**. Op grond van de uitkomsten daarvan, en van de aanbevelingen die het Steunpunt heeft gedaan, heeft de Taalunie gewerkt aan een nieuw programma voor deskundigheidsbevordering van docenten Nederlands als vreemde taal. Dit komt in de plaats van bestaande voorzieningen zoals het Seminarie in Amsterdam, de docentencursus in Hasselt, en verschillende incidentele activiteiten. De nieuwe opzet heeft tot doel meer samenhang te brengen in het nascholingsinstrumentarium voor docenten. In 2000 gaan twee verschillende typen cursus van start. Ten eerste komt er een cursus voor docenten die het Nederlands niet als moedertaal hebben. Daarin wordt hun eigen taalvaardigheid opgefrist, en is veel aandacht voor 'kennis van land en volk' omtrent Nederland en Vlaanderen en voor de didactiek van taalverwerving. Nederlandse en Vlaamse deskundigen verzorgen deze cursus met een duur van tweeëneenhalve week. Hij wordt jaarlijks aangeboden. Voor docenten die moedertaalspreker van het Nederlands zijn, staat een wat kortere cursus op het programma, waarin het accent sterker op didactiek ligt. Deze cursus wordt met een minder grote frequentie herhaald. Vanaf 2001 voorziet het instrumentarium verder in een cursus die zowel voor moedertaalsprekers als niet-moedertaalsprekers is, en die zich zal toespitsen op specifieke thema's, zoals bijvoorbeeld het gebruik van ICT en multimedia in het onderwijs, of de kunstgeschiedenis van de Lage Landen. Ten slotte bestaan er plannen om voor individuele docenten, met een zeer specialistische behoefte aan aanvullende scholing, plaatsen 'in te kopen' in bestaande cursussen over het desbetreffende onderwerp.

Universitaire docenten Nederlands in het buitenland houden contact met elkaar en wisselen kennis en ervaringen uit op **docenten-bijeenkomsten** die per regio worden georganiseerd. In 2000 staan bijeenkomsten op het programma voor het Franse en het Duitse taalgebied en voor Zuid-Europa. In Berkeley vindt in juni de Interdisciplinary Conference on Netherlandic Studies (ICNS) plaats. Onderdeel van dit congres is een bijeenkomst van universitaire docenten Nederlands uit de Verenigde Staten. In Groot-Brittannië hield de Association for Low Countries Studies in het begin van 2000 haar ledenvergadering, gecombineerd met een congres.

De examens voor het **Certificaat Nederlands als Vreemde Taal** (CNAVt) worden in 2000 nog in de 'oude stijl' afgenomen, dat wil zeggen op drie verschillende niveaus van taalbeheersing en voor vier onderscheiden 'vaardigheden' (luisteren, spreken, lezen, schrijven).

De instellingen waaraan het project is toevertrouwd, de universiteiten van Nijmegen en Leuven, werken ondertussen een nieuwe opzet van het examen uit. De te toetsen vaardigheden zijn daarin gekoppeld aan 'gebruikersprofielen'. Het uitgangspunt bij deze toetsingsystematiek is dat de kandidaten getest moeten worden op de kennis en vaardigheden die zij nodig hebben in een bepaalde taalgebruikssituatie. Een toeristengids moet een andere combinatie van vaardigheden kunnen aanspreken dan een historicus die Nederlandstalige archiefbronnen bestudeert. Bovendien bouwen de uitvoerders van het project cnavt een 'toetsenbank' op. Een dergelijke verzameling kan een goed hulpmiddel zijn voor docenten die hun studenten of leerlingen op de examens willen voorbereiden.

Studenten in de letteren uit Nederland en Vlaanderen gaan assisteren bij het onderwijs Nederlands aan universiteiten elders in Europa. Buitenlandse vakgroepen die Nederlands als hoofdvak aanbieden, kunnen een beroep op deze **student-assistenten** doen voor bijvoorbeeld de taalvaardigheidstraining Nederlands. Het mes snijdt aan twee kanten: de buitenlandse vakgroep kan voor het onderwijs Nederlands rekenen op ondersteuning door een moedertaalspreker; de Nederlandstalige student krijgt de kans om leservaring op te doen. In 2000 gaat een proefproject van start, dat loopt tot en met het academisch jaar 2001-2002. De Taalunie werkt samen met vier universiteiten uit het Nederlandse taalgebied die studenten uitzenden, en vooralsnog zeven buitenlandse vakgroepen die hen ontvangen. Gedurende de proefperiode neemt ze de financiering op zich. Het is de bedoeling deze vorm van ondersteuning van het universitaire onderwijs Nederlands als vreemde taal later op structurele basis onder te brengen bij de bestaande subsidiesystematiek voor de buitenlandse neerlandistiek. Bovendien wordt onderzocht of cofinanciering door de Europese Commissie mogelijk is.

De Taalunie ondersteunt het niet-universitaire onderwijs Nederlands in gebieden die aan België en Nederland grenzen. Zo wordt in de Franse regio **Nord-Pas de Calais** Nederlands onderwezen op veel basisscholen en in het voortgezet onderwijs. In Rijsel is een 'coördinatiefunctie Nederlands' operationeel, onder verantwoordelijkheid van de 'Inspecteur d'Académie'. De coördinatiefunctie bevordert het Nederlands op scholen, in aansluiting bij het reguliere Franse onderwijssysteem. In 1999 heeft de coördinatiefunctie een Activiteitenplan 2000-2002 opgesteld. De cel streeft naar verbetering van de kwaliteit van het onderwijs door lesmethoden en leermiddelen te laten ontwikkelen. Ook roept ze mogelijkheden voor deskundigheidsbevordering van leraren Nederlands in het leven. Voor de informatievoorziening voor leraren start de coördinatiefunctie een Internetproject.

Nadat in 1999 docenten uit de regio **Zuidoost-Azië en Oceanië** een cursus aan het Erasmus Taalcentrum (ETC) in Jakarta hebben gevolgd, komen in 2000 studenten Nederlands uit deze regio in het ETC samen voor een cursus. De Universitas Indonesia in Jakarta plant voor oktober 2000 een congres ter gelegenheid van het dertigjarige bestaan van de neerlandistiek (Studi Belanda) aan deze universiteit.

Een delegatie van de Taalunie brengt in maart 2000 een werkbezoek aan **Zuid-Afrika**, ter voorbereiding van het beleid ten aanzien van de neerlandistiek in dit land na 2002, wanneer het bestaande intensiveringsprogramma afloopt. Op de agenda staan gesprekken met de Suider Afrikaanse Vereniging vir Neerlandistiek (SAVN), met de 'Kennisnetwerken' voor de neerlandistiek (het Noordelijk Kennisnetwerk en het Kaaps Forum) en met Zuid-Afrikaanse politici. Aan de orde is de ondersteuning voor de neerlandistiek, onder meer met het oog op de concentratie van de steun aan vakgroepen die een reële overlevingskans hebben aan de universiteit. Maar ook buiten de universitaire neerlandistiek zal de Taalunie de mogelijkheden voor samenwerking verkennen, bijvoorbeeld op het terrein van de jeugdliteratuur of dat van de taal- en spraaktechnologie.

In opdracht van de Taalunie wordt een nieuwe geschiedenis van de Nederlandstalige literatuur geschreven. Veel van de (klassieke) literatuur waarnaar in dit overzichtswerk wordt verwezen, is niet in courante, verantwoorde edities te verkrijgen. Zowel in Nederland als in Vlaanderen gebeurt veel op editiegebied. Onderzoeksinstituten en individuele onderzoekers werken aan uitgaven, vaak in elektronische vorm, van belangrijke teksten. Maar aan Nederlands-Vlaamse samenwerking en coördinatie van de initiatieven schort het nog. De Taalunie onderkent het belang van de beschikbaarheid van betrouwbare edities van de Nederlandstalige literatuur. Ze heeft aansluiting gezocht bij het project '**Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren**' (DBNL) om de elektronische verspreiding van literaire basisteksten in Nederlands-Vlaams verband te steunen. In 1999 is een Stichting DBNL opgericht. Hierin werken de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde, de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, het Instituut voor Nederlandse Lexicologie en het Constantijn Huygens Instituut samen. Het Nederlandse wetenschapsfonds NWO, de Taalunie en de Vlaamse en Nederlandse overheid financieren het project voor een digitale bibliotheek. De Stichting DBNL heeft rond de tweehonderdvijftig literaire werken uit het Nederlandse taalgebied geselecteerd die voor digitalisering in aanmerking komen. Deze verschijnen in verantwoorde leesedities op het Internet. Daarnaast worden ook belangrijke secundaire artikelen over de letterkunde van verschillende periodes, en bio- en bibliografische informatie beschikbaar gesteld. Het is de bedoeling dat in 2000 de eerste teksten op het Internet worden gepubliceerd. Het project DBNL heeft een looptijd van drie jaar.

In 2000 wordt begonnen met het werk aan een **Short Title Catalogue Vlaanderen** (STCV). In deze catalogus worden de titels opgenomen van boekdrukken uit de zeventiende en achttiende eeuw die totstandgekomen zijn op het grondgebied van het huidige België. Het Samenwerkingsverband Bibliotheek en Documentatie (SABIDO) van de Taalunie heeft het project voorbereid, en de Taalunie heeft in de aanloopfase bijgedragen aan de financiering. Het Vlaamse wetenschapsfonds FWO heeft een projectaanvraag van de Stadsbibliotheek Antwerpen en de Universiteitsbibliotheek Leuven goedgekeurd en financiert het project voor een periode van vier jaar. Gedurende die tijd werken twee wetenschappelijk medewerkers aan de catalogus. Zij beginnen met de beschrijving van boekdrukken uit de eerste helft van de zeventiende eeuw die zich bevinden in de Stadsbibliotheek van Antwerpen en in de Universiteitsbibliotheek van Leuven en Gent. Samen met de Nederlandse Short Title Catalogue groeit de STCV uit tot een elektronische catalogusvoorziening voor de Lage Landen, die van grote waarde is voor historici en taalkundigen. Binnen het SABIDO zijn afspraken gemaakt over de te volgen methode van titelbeschrijving, zodat de Nederlandse en Vlaamse Short Title Catalogue goed op elkaar aansluiten.

Het **Overleg Nederlandstalige Uitgeverij en Boekhandel** (ONUB) rondt in 2000 verschillende onderzoeken af. In het kader van zijn serie enquêtes over het 'Imago van het boek' laat het een marktonderzoek uitvoeren naar het boekenkoopgedrag van lezers in Nederland en Vlaanderen. De uitkomsten van dit onderzoek verschijnen in 2000. Statistische marktgegevens met betrekking tot het boekenvak in Nederland en Vlaanderen worden opgeslagen in databestanden. Deze zijn niet altijd even goed vergelijkbaar. Stichting Speurwerk en de Vereniging ter bevordering van het Vlaamse Boekwezen (VBVB) voeren een vooronderzoek uit naar de mogelijkheden om marktgegevens uit Nederland en Vlaanderen aan elkaar te koppelen. Een rapport over de koppeling van marktgegevens brengt het ONUB uit op de UNESCO Dag van het Boek in april 2000.

'**De Jonge Gouden Uil**', het leesbevorderingsproject voor jongeren, is na afloop van de derde editie, in 1999, geëvalueerd. Op basis van de uitkomsten van deze evaluatie is besloten het in 2000

nog eenmaal volgens de bestaande formule te prolongeren. De Jonge Gouden Uil heeft tot doel scholieren in het voortgezet/secundair onderwijs in Nederland en Vlaanderen aan te zetten tot het lezen van literatuur. In 2000 wordt gezocht naar een nieuwe formule om dit doel te bereiken. De uitvoering van het op te zetten project zal worden uitbesteed aan een instelling of combinatie van instellingen in Nederland of Vlaanderen.

Het project voor de versterking van de **culturele functie** van vakgroepen neerlandistiek extra muros wordt in 2000 voortgezet. De vakgroepen in Londen, Wenen, Berlijn en Münster ontvangen subsidie voor het uitvoeren van een cultureel programma. Met de Nederlandse en Vlaamse bewindslieden van buitenlandse zaken en met de Commissie Cultureel Verdrag Nederland-Vlaanderen overlegt de Taalunie over het buitenlands cultuurbeleid. Het streven is een voorziening in het leven te roepen ten behoeve van een structureel aanbod van kunst en cultuur uit Nederland en Vlaanderen in het buitenland. Onderzocht wordt hoe buitenlandse vakgroepen in dit aanbod een rol kunnen spelen.

Onder auspiciën van de Taalunie organiseert de Universiteit Utrecht de vierde **Zomercursus literair vertalen**. De doeltalen tijdens de editie 2000 van deze Zomercursus zijn het Afrikaans, het Deens en het Engels. De Zomercursus is bedoeld voor moedertaalsprekers van deze talen die zich willen specialiseren in het vertalen van Nederlands-talige literatuur. Zij hebben bijvoorbeeld in het buitenland Nederlands gestudeerd en zich al enigszins in vertaling verdiept, of beschikken over beroepservaring als niet-literair vertaler uit het Nederlands. Het programma is toegespitst op de specifieke vaardigheden die vereist zijn voor het literair vertalen. De cursisten voor het Afrikaans worden bij voorrang geselecteerd uit de deelnemers aan een van de literaire vertaalworkshops die in 1999 in Zuid-Afrika zijn gehouden. De Universiteit Utrecht werkt voor de organisatie van de cursus samen met de Katholieke Vlaamse Hogeschool in Antwerpen. Het is de bedoeling in 2000 de organisatie van literaire vertaalcursussen op meer structurele basis uit te besteden aan een instelling, of combinatie van instellingen, in Nederland of Vlaanderen. Dit zal gebeuren met een procedure van openbare inschrijving op het project.

De vakgroep Nederlands aan de Sorbonne in Parijs kent sinds 1996 een **studieonderdeel literair vertalen**. Met ingang van het academisch jaar 2000-2001 richt de vakgroep bovendien een Séminaire literair vertalen uit het Nederlands op postdoctoraal niveau in. Het zal deel uitmaken van de opleiding voor het DEA (Diplôme d'Etudes Approfondies) en zowel een praktische als een theoretische component omvatten. De Taalunie ondersteunt de studieonderdelen literair vertalen aan enkele buitenlandse universiteiten.

Een programma van **mentoraten** moet ten goede komen aan beginnende vertalers die een op het vertalen toegesneden opleiding hebben doorlopen, maar nog moeite hebben om zich als zelfstandig literair vertaler uit het Nederlands te vestigen. Het is de bedoeling dat de aankomende vertaler door een ervaren collega begeleid wordt bij het uitvoeren van een eerste vertaalopdracht voor een buitenlandse uitgeverij. De Taalunie heeft over het opzetten van een dergelijk programma verkennende besprekingen gevoerd met het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds, het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Fonds voor de Letteren. In 2000 kunnen de eerste vertalers onder begeleiding van een mentor aan een vertaalopdracht beginnen.

3.4 Twintig jaar Taalunie

In 2000 is het twintig jaar geleden dat Nederland en België het Verdrag inzake de Nederlandse Taalunie sloten. De Taalunie wil dit feit niet onopgemerkt voorbij laten gaan. Op verschillende manieren wordt het Nederlands, en wat de Taalunie doet voor het Nederlands, in de

schijnwerpers gezet. In Gent vindt in de eerste week van mei een Informatiebeurs Nederlands plaats. Een groot aantal bedrijven en organisaties uit Nederland en Vlaanderen presenteert producten, diensten en kennis over, met en voor het Nederlands. Onder de exposanten zijn uitgeverijen van taalboeken en leermiddelen, leveranciers van elektronische taalhulpmiddelen en ontwikkelaars van taal- en spraaktechnologie, beleidsorganisaties op het terrein van taal, letteren en taalonderwijs, enzovoort. De beurs is vooral bedoeld voor 'professionele' taalgebruikers, mensen die op de een of andere manier van het Nederlands hun vak hebben gemaakt.

De uitstalling van kennis en producten op de Informatiebeurs vertegenwoordigt op een concrete en tastbare manier de informatie die 'virtueel' bereikbaar wordt door de portaalwebsite '**Taalunie-versum**' (zie ook 1.3, 'Voorlichting'). Een proefversie van deze website wordt tijdens de beurs gelanceerd. Het 'Taalunieversum' moet de komende jaren uitgroeien tot de meest voor de hand liggende Internet-toegang voor iedereen die iets over het Nederlands wil weten. Bovendien zal de website interactiviteit aanmoedigen, bijvoorbeeld in discussieplatforms en met leermiddelen voor afstandsleren. In een webwinkel worden taalproducten voor het Nederlands aangeboden, al dan niet elektronisch, gratis of tegen betaling.

In de week dat de Informatiebeurs wordt gehouden, vindt ook een tweedaagse wetenschappelijke **conferentie** plaats, met als thema 'taalbeleid en taalvariatie'. Centraal staat de vraag welk standpunt in taalbeleid moet worden ingenomen tegenover het vóórkomen van verschillende taalvariëteiten binnen één taal. Vaak wordt het voeren van taalbeleid gelijkgesteld aan het bevorderen van uniformering. Maar is dat wel zo vanzelfsprekend, en zijn processen van uniformering of uiteengroeien in een taal wel met beleid te sturen of te beïnvloeden?

Een aspect van taalvariatie is de wijze waarop taalgebruikers zelf hun taal beleven. De **beleving van het Nederlands** vormt de rode draad in een boek dat de Taalunie ter gelegenheid van haar twintigjarige bestaan uitbrengt: *Beeld van een taal*, onder redactie van Ludo Permentier en Ewoud Sanders. Het boek bevat een zeventigtal portretten van bekende en onbekende Nederlanders en Vlamingen, en enkele buitenlandse sprekers van het Nederlands, die samen een beeld oproepen van hoe verschillend mensen taal kunnen beleven.

De Taalunieviering valt samen met de herdenking in Vlaanderen van de vijfhonderdste geboortedag van Keizer Karel. De verschillende projecten worden mede gefinancierd door de Vlaamse overheid in het kader van het Keizer Kareljaar.

Begroting 1999 versus begroting 2000

(x 1.000 Euro)

Inkomsten reguliere begroting	1999	2000
Bijdragen	2.056,99	2.084,21
Doelsubsidies		
algemeen	1.169,96	1.154,42
projecten Instituut voor Nederlandse Lexicologie	1.381,76	1.415,79
neerlandistiek Midden- en Oost-Europa	149,75	153,83
neerlandistiek Indonesië	258,65	272,27
Erasmus Taalcentum Jakarta	303,81	311,75
vervolgprojecten NTU-colloquium Jakarta 1996	45,38	45,38
neerlandistiek Zuid-Afrika	204,20	207,83
zomercursus Nederland	132,50	135,68
zomercursussen Vlaanderen	112,90	115,71
nascholing docenten buiten het taalgebied	24,05	24,50
onderwijs Nederlands Nord-Pas de Calais	112,08	114,81
equivaleringsonderzoek	4,54	0,00
vertaalbeleid buitenland	113,45	113,45
literatuurgeschiedenis	181,51	181,51
Jonge Gouden Uil	45,38	45,38
	4.239,92	4.292,31
Royalty's	45,38	45,38
Overige inkomsten	453,00	357,22
Totaal inkomsten reguliere begroting	6.795,29	6.779,12

Uitgaven reguliere begroting	1999	2000
Organen	1.064,91	756,33
Voorlichting	232,34	260,36
Werkvelden		
Taal	1.833,29	1.895,63
Onderwijs	2.997,01	3.181,59
Cultuur	651,18	657,08
Vrije beleidsruimte	16,56	28,13
Totaal uitgaven reguliere begroting	6.795,29	6.779,12

Uitgaven

(x 1.000 Euro)

Uitgaven organen	1999	2000
Algemeen Secretariaat		
personeelskosten	860,25	495,60
materiële kosten	129,33	167,90
projecten Algemeen Secretariaat	32,67	33,67
	<i>1.022,25</i>	<i>697,17</i>
Comité van Ministers / Voorbereidend Overleg	1,82	8,69
Interparlementaire Commissie	22,69	26,76
Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren	18,15	23,71
Totaal organen	1.064,91	756,33

Uitgaven voorlichting	1999	2000
voorlichting algemeen / NTU-website	36,30	49,47
activiteiten	90,76	108,79
materialen	105,28	102,10
Totaal voorlichting	232,34	260,36

Uitgaven werkvelden	1999	2000
Taal		
Europa	45,39	41,35
spelling	27,23	24,69
spraakkunst	81,68	87,00
projecten Instituut voor Nederlandse Lexicologie	1.381,76	1.437,23
terminologie	124,79	88,74
taal- en spraaktechnologie	68,07	110,89
taalzorg	104,37	105,73
<i>Totaal taal</i>	<i>1.833,29</i>	<i>1.895,63</i>
Onderwijs		
Onderwijs binnen het taalgebied		
algemeen	15,88	14,56
projecten	86,22	118,35
	<i>102,10</i>	<i>132,91</i>

	1999	2000
Onderwijs buiten het taalgebied		
neerlandistiek algemeen	587,65	611,18
zomercursussen / bijscholing en		
informatievoorziening	925,71	859,08
neerlandistiek Indonesië	671,37	688,84
onderwijs Nederlands Antillen en Aruba	6,81	39,75
neerlandistiek Midden- en Oost-Europa	215,55	210,76
onderwijs Nederlands Nord-Pas de Calais	131,60	142,46
onderwijs Nederlands Suriname	2,27	29,57
neerlandistiek Verenigde Staten van Amerika	108,91	178,55
neerlandistiek Zuid-Afrika	226,89	243,94
neerlandistiek Zuidoost-Azië en Oceanië	18,15	36,27
onderwijs Nederlands Wallonië	0	8,28
	2.894,91	3.048,68
<i>Totaal onderwijs</i>	2.997,01	3.181,59
Cultuur		
Cultuur binnen het taalgebied		
leesbevordering	90,76	93,95
projectsubsidies	285,88	299,00
drama en media	38,57	36,30
	415,21	429,25
Cultuur buiten het taalgebied		
culturele functie docentschappen	72,61	82,35
opleidingsvoorzieningen literair vertalen	163,36	145,48
	235,97	227,83
<i>Totaal cultuur</i>	651,18	657,08
Totaal werkvelden	5.481,48	5.734,30
Vrije beleidsruimte	16,56	28,13
Totaal uitgaven	6.795,29	6.779,12

N.B.: Personeelskosten die rechtstreeks verbonden zijn met de uitvoering van projecten komen vanaf 2000 ten laste van de desbetreffende activiteit.

Meer informatie over de Nederlandse Taalunie

Taaluniewebsite: <http://www.taalunie.org>

Taalunie Nieuws: http://www.taalunie.org/_/actueel/

De berichten uit Taalunie Nieuws op de Taaluniewebsite worden eens in de vier maanden verzameld in een papieren Nieuwsbrief. Wie toezending van deze papieren versie op prijs stelt, kan dit kenbaar maken aan het Algemeen Secretariaat van de Taalunie.

De volgende documentatie kan worden aangevraagd bij het Algemeen Secretariaat van de Taalunie:

- Brochure *Werken aan de toekomst van de taal. Portret van de Nederlandse Taalunie*;
- *Meerjarenbeleidsplan 1998-2002*;
- Beleidsstuk *Actieplan 2000*;
- Beleidsstuk *Jaarverslag 1999*;
- Overzicht van besluiten van het Comité van Ministers en van moties en schriftelijke vragen van de Interparlementaire Commissie in 1999;
- Overzicht van organen en commissies van de Taalunie met vermelding van de namen van de leden.

Algemeen Secretariaat
Lange Voorhout 19
2514 EB 's-Gravenhage
Postbus 10595
2501 HN 's-Gravenhage
Nederland
Telefoon: +31 (0)70 346 95 48
Fax: +31 (0)70 365 98 18
E-mail: secr@ntu.nl

Colofon

De Taalunie in 1999 en 2000: Een tussenbalans
Uitgave van de Nederlandse Taalunie

April 2000

Gehele of gedeeltelijke overname van de tekst van *De Taalunie in 1999 en 2000: Een tussenbalans* is alleen toegestaan met bronvermelding.

Redactie
Nederlandse Taalunie

Vormgeving
Bailleul Ontwerpbureau, Gent

Druk
Drukkerij Van Kerckvoorde, Gent

